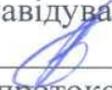

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки та публічного управління

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ
Завідувач кафедри
 Вікторія МЕДВІДЬ
(протокол 15 грудня 2025 р. №9)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкова навчальна дисципліна)

КЛАСИЧНІ ТА СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

освітньо-професійна програма Публічне управління та адміністрування

спеціальність D4 «Публічне управління та адміністрування»

галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»

рівень вищої освіти третій (доктор філософії)

інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Полтава
2025/2026 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Класичні та сучасні теорії публічного управління» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Публічне управління та адміністрування спеціальності D4 Публічне управління та адміністрування

Мова викладання державна.

Розробник: Лозинська Т. М., д. держ. упр., професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування

15 грудня 2025 р.

Тамара ЛОЗИНСЬКА

Схвалено на засіданні кафедри економіки та публічного управління
Протокол від 15 грудня 2025 року № 9

Погоджено гарантом освітньої програми «Публічне управління та адміністрування»

15 грудня 2025 р.

Тамара ЛОЗИНСЬКА

Схвалено радою з якості освіти спеціальності D4 Публічне управління та адміністрування

Протокол від 17.12. 2025 року № 4

Ольга СЕРДЮК

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів	4,0	
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова	
Рік навчання (шифр курсу)	1 D4AC_ПУА_дфд_2025)	1 D4AC_ПУА_дфз_2025)
Семестр	2	2
Лекції (годин)	22	8
Практичні (годин)	18	8
Самостійна робота (годин)	80	104
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Сформувати у фахівців вищого рівня кваліфікації комплекс теоретичних знань і розуміння сутності наукових концепцій (теорій) публічного управління та адміністрування, сприяти формуванню у майбутніх фахівців з публічного управління та адміністрування наукового мислення, що забезпечує їх професійну підготовку і здатність розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Опанування освітніми компонентами першого семестру: «Сучасні інформаційні технології в науковій діяльності», «Управління проектами в публічній сфері».

4. Компетентності:

загальні:

ЗК01. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК02. Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми

фахові:

ФК01. Здатність до оволодіння та розвитку методології наукової, педагогічної та управлінської діяльності.

ФК02. Здатність науково обґрунтовувати, розробляти та здійснювати експертизу аналітичних довідок, доповідей та нормативно-правових актів.

ФК08. Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування.

5. Результати навчання:

ПРН01. Знати наукові концепції (теорії), термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових знань, ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з публічного управління та адміністрування, а також методи командної роботи.

ПРН03. Знати та уміти застосовувати загальні та спеціальні методи наукового пізнання, закони, закономірності та принципи управління для розв'язання проблем публічного управління та адміністрування.

ПРН05. Знати основні засади наукового менеджменту, управління науковими проектами, реєстрації прав інтелектуальної власності.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПРН01	Знати наукові концепції (теорії), термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових знань, ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з публічного управління та адміністрування
ПРН03	Знати та уміти застосовувати загальні та спеціальні методи наукового пізнання, принципи управління для розв'язання проблем публічного управління та адміністрування в межах своєї професійної компетенції
ПРН05	Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю; Застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при плануванні та реорганізації наукових досліджень.

6. Методи навчання

Словесні методи: лекція, пояснення;
Наочні методи: ілюстрування;
Практичні методи: робота з навчально-методичною літературою: конспектування;
Методи самостійної роботи вдома: завдання самостійної роботи
Методи формування пізнавальних інтересів: дискусії; обговорення;
Методи усного контролю: опитування;
Тестовий контроль: виконання тестів;
Комп'ютерні і мультимедійні методи: використання мультимедійних презентацій;
комп'ютерне тестування; дистанційне навчання.

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Зародження та трансформація наукової думки про суспільство та державу. Взаємозв'язок суспільства та держави. Соціальна зв'язаність. Штучні та природні теорії держави. Просторова теорія держави. Субстанціонально-просторові ознаки держави. Основні етапи трансформації наукової думки про державу. Концепція законності як основа розвитку правової держави.

Тема 2. Технологія завоювання та утримання влади в роботах Н. Макіавеллі. Творчість Н. Макіавеллі. Твір «Державець». Про отримання влади. Утримання влади. Значення армії для утримання влади і збереження держави. Символізм перемоги. Небезпека створення воєнних союзів.

Тема 3. Формування ліберальних теорій державного управління. Причини зародження лібералізму. Сутність лібералізму. Особливості лібералізму в різних країнах. Концепція суспільного договору в роботі Т. Гоббса «Левіафан». Розвиток ліберальної ідеї в роботі Ш. Монтеск'є «Дух законів». Неолібералізм. Ідея державної підтримки економіки Л. Ерхарда. Лібертаріанство.

Тема 4. Теорія народного суверенітету Ж.-Ж. Руссо. Поняття суверенітету. Внесок Ж.-Ж. Руссо до теорії суверенітету. Народний суверенітет Руссо. Вплив теорії народного суверенітету на розвиток правової держави. Недоліки теорії народного суверенітету. Політичний радикалізм Руссо. Незв'язаність законами як виправдання революцій. Розвиток концепції суспільного договору.

Тема 5. Детермінанти трансформації теорій державного управління в ХІХ ст. Становлення буржуазії та буржуазні революції. Географічні відкриття і колоніальна система. Розвиток науково-технічного прогресу та глобалізація торгівлі. Поглиблення світової нерівності. Критика географічної теорії нерівності. Культурні традиції. Релігійні особливості.

Тема 6. Модель адміністративної ефективності В. Вільсона. Діяльність В. Вільсона. Принципи публічного управління. Практико-орієнтований підхід в публічному управлінні. Освіта в галузі публічного управління. Підходи до вивчення публічного управління. Оцінка ефективності державних програм.

Тема 7. Теорія бюрократії М. Вебера. Сутність бюрократії. Праця М. Вебера «Господарство і суспільство». Бюрократія та бюрократизм. Бюрократична координація суспільних зв'язків. Ідея раціональності в теорії бюрократії М. Вебера. Ознаки раціонального типу бюрократії. Вплив бюрократії на ефективність управління. Критика теорії М. Вебера. Сучасні підходи в оцінюванні бюрократії. Основні ознаки та атрибути бюрократії.

Тема 8. Класична школа державного управління. Становлення класичної школи державного управління. Теорія державного управління Лоренца фон Штейна. Теорія адміністрування А. Файоля. Принципи управління за А. Файолем. Школа людських стосунків. Дослідження поведінки людей Е. Мейо. Основні положення управління людьми. Теорії управління, засновані на концепції «людських стосунків». Технократичне управління (кількісний підхід).

Тема 9. Вклад українських учених в теорію державного управління. Внесок українських науковців добільшовистської доби у розвиток управлінської науки. Основи державного управління в роботах Туган-Барановського. Розроблення основ місцевого самоврядування в Україні дорадянського періоду. Теорія автоматизованого управління В. М. Глушкова. Розроблення теорії державного управління періоду незалежності України.

Тема 10. Від біхевіоризму до соціальної інженерії. Біхевіорестична теорія Б. Ф. Скіннера. Гуманістичні теорії особистості. Поведінкова школа управління Вотсона. Основні положення теорії Вотсона. Н. Хомський про маніпулювання масовою свідомістю. Сутність соціальної інженерії. Методи соціальної інженерії. Теорія «відкритого суспільства» Поппера як пояснення провалів маніпулювання.

Тема 11. Сучасні теорії публічного управління. Новий державний менеджмент. Відмінності нового державного менеджменту. Корпоратизація державного управління. Мережеве управління (неоменеджеризм). Політичні мережі та їх особливості. Належне урядування. Принципи належного урядування. Цілі належного урядування (урядування та розвиток). Електронне урядування: сутність та види. Розвиток електронного урядування в Україні. Нові виклики для публічного управління в ХХІ ст.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма D4AC ПУА_дфд_2025				заочна форма D4AC ПУА_дфз_2025			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Тема 1. Зародження та трансформація наукової думки про суспільство та державу.	10	2	–	8	11	2	2	7
Тема 2. Технологія завоювання та утримання влади в роботах Н. Макіавеллі.	10	2	–	8	11			11
Тема 3. Формування ліберальних теорій державного управління	11	2	2	7	11	2	2	7
Тема 4. Теорія народного суверенітету Ж.-Ж. Руссо	11	2	2	7	11			11
Тема 5. Детермінанти трансформації теорій державного управління в XIX ст.	11	2	2	7	11			11
Тема 6. Модель адміністративної ефективності В. Вільсона.	11	2	2	7	11			11
Тема 7. Теорія бюрократії М. Вебера	11	2	2	7	11		2	9
Тема 8. Класична школа державного управління	12	2	2	8	11	2	2	7
Тема 9. Вклад українських учених в теорію державного управління.	11	2	2	7	11			11
Тема 10. Від біхевіоризму до соціальної інженерії	11	2	2	7	11			11
Тема 11. Сучасні теорії публічного управління.	11	2	2	7	10	2		8
Всього годин	120	22	18	80	120	8	8	104

8. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма D4AC ПУА_дфд_2025	заочна форма D4AC ПУА_дфз_2025
	Тема 1. Зародження та трансформація наукової думки про суспільство та державу	–
Тема 2. Технологія завоювання та утримання влади в роботах Н. Макіавеллі	–	–
Тема 3. Формування ліберальних теорій державного управління	2	2
Тема 4. Теорія народного суверенітету Ж.-Ж. Руссо	2	–
Тема 5. Детермінанти трансформації теорій державного управління в XIX ст.	2	–
Тема 6. Модель адміністративної ефективності В. Вільсона.	2	–
Тема 7. Теорія бюрократії М. Вебера	2	2
Тема 8. Класична школа державного управління	2	2
Тема 9. Вклад українських учених в теорію державного управління.	2	–

Тема 10. Від біхевіоризму до соціальної інженерії	2	–
Тема 11. Сучасні теорії публічного управління	2	–
Разом	18	8

Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма D4AC ПУА дфд_2025	заочна форма D4AC ПУА дфз_2025
Тема 1. Зародження та трансформація наукової думки про суспільство та державу	8	7
Тема 2. Технологія завоювання та утримання влади в роботах Н. Макіавеллі	8	11
Тема 3. Формування ліберальних теорій державного управління	7	7
Тема 4. Теорія народного суверенітету Ж.-Ж. Руссо	7	11
Тема 5. Детермінанти трансформації теорій державного управління в XIX ст	7	11
Тема 6. Модель адміністративної ефективності В. Вільсона.	7	11
Тема 7. Теорія бюрократії М. Вебера	7	9
Тема 8. Класична школа державного управління	8	7
Тема 9. Вклад українських учених в теорію державного управління	7	11
Тема 10. Від біхевіоризму до соціальної інженерії	7	11
Тема 11. Сучасні теорії публічного управління	7	8
Разом	120	104

10. Індивідуальні завдання

Не передбачені.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю
ПРН01	Виконання завдань на практичних заняттях (вправи, кейси). Виконання тестів. Опитування. Залік.
ПРН03	Виконання завдань на практичних заняттях (вправи, кейси). Виконання тестів. Опитування. Залік
ПРН05	Виконання завдань на практичних заняттях (вправи, кейси). Виконання тестів. Опитування. Залік

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

(денна форма D4AC ПУА дфд_2025)

Назви тем	Форми контролю			Самостійна робота	Разом
	практичні завдання	тестування	опитування		
Тема 1. Зародження та трансформація наукової думки про суспільство та державу				2	2
Тема 2. Технологія завоювання та утримання влади в роботах Н. Макіавеллі				4	4
Тема 3. Формування ліберальних теорій державного управління	10			1	11
Тема 4. Теорія народного суверенітету Ж.-Ж. Руссо	10			1	11
Тема 5. Детермінанти трансформації теорій державного управління в XIX ст.		10		1	11
Тема 6. Модель адміністративної ефективності В. Вільсона.			6	2	8
Тема 7. Теорія бюрократії М. Вебера.	10			1	11
Тема 8. Класична школа державного управління.		10		1	11
Тема 9. Вклад українських учених в теорію державного управління.			6	2	8
Тема 10. Від біхевіоризму до соціальної інженерії.	10			1	11
Тема 11. Сучасні теорії публічного управління			6	4	10
Разом	40	20	20	20	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

(заочна форма D4AC ПУА дфз_2025)

Назви тем	Форми контролю			Самостійна робота	Разом
	практичні завдання	тестування	опитування		
Тема 1. Зародження та трансформація наукової думки про суспільство та державу	20			1	21
Тема 2. Технологія завоювання та утримання влади в роботах Н. Макіавеллі				3	3
Тема 3. Формування ліберальних теорій державного управління			20	1	21
Тема 4. Теорія народного суверенітету Ж.-Ж. Руссо				3	3
Тема 5. Детермінанти трансформації теорій державного управління в XIX ст.				2	2
Тема 6. Модель адміністративної ефективності В. Вільсона.				2	2
Тема 7. Теорія бюрократії М. Вебера.	20			1	21
Тема 8. Класична школа державного управління.		20		1	21
Тема 9. Вклад українських учених в теорію державного управління.				2	2
Тема 10. Від біхевіоризму до соціальної інженерії.				2	2
Тема 11. Сучасні теорії публічного управління				2	2
Разом	40	20	20	20	100

Шкала та критерії оцінювання практичного завдання, виконання тестів, опитування

Кількість балів		Критерії оцінювання
денна форма	заочна форма	
10/6	20	<i>Високий рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання. Розуміння понять стратегічного планування; цілей, переваг і недоліків стратегічного планування; принципів та методів стратегічного планування; ідентифікація стратегічних проблем; методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що дозволяє демонструвати при виконанні практичних завдань основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати варіанти публічної політики.</i>
7/4	10	<i>Достатній рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання. Знання істотних ознак понять; процесів стратегічного планування та зв'язків між ними; чинників впливу на процес стратегічного планування; ідентифікація стратегічних проблем; основних методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що дозволяє демонструвати в стандартних ситуаціях основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати рекомендації щодо варіантів політики.</i>
4/2	5	<i>Середній рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання. Знання основних понять стратегічного планування; ідентифікація стратегічних проблем; основних методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що дозволяє демонструвати за зразком основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати рекомендації щодо вибору альтернатив політики.</i>
до 4/2	до 5	<i>Низький рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання. Здобувач має початкові уявлення про зміст понять стратегічного планування; ідентифікації стратегічних проблем; основних методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що забезпечує лише фрагментарне досягнення таких результатів навчання як вміння застосовувати основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати рекомендації щодо вибору варіантів політики. Останнє не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.</i>

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Кількість балів		Критерії оцінювання
денна форма	заочна форма	
4/2/1	3/2/1	<i>Високий рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання. Розуміння понять стратегічного планування; цілей, переваг і недоліків стратегічного планування; принципів та методів стратегічного планування; ідентифікація стратегічних проблем; методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що дозволяє демонструвати при виконанні практичних завдань основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати варіанти публічної політики.</i>
3/1/0,5	2/1/0,5	<i>Достатній рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання. Знання істотних ознак понять; процесів стратегічного планування та зв'язків між ними; чинників впливу на процес стратегічного планування; ідентифікація стратегічних проблем; основних методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що дозволяє демонструвати в стандартних ситуаціях основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати рекомендації щодо варіантів політики.</i>
2/0,5/0,2	1/0,5/0,2	<i>Середній рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання. Знання основних понять стратегічного планування; ідентифікація стратегічних проблем; основних методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що дозволяє демонструвати за зразком основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати рекомендації щодо вибору альтернатив політики.</i>
до 2/0,5/0,2	до 1/0,5/0,2	<i>Низький рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання. Здобувач має початкові уявлення про зміст понять стратегічного планування; ідентифікації стратегічних проблем; основних методичних підходів до розроблення стратегічного плану, що забезпечує лише фрагментарне досягнення таких результатів навчання як вміння застосовувати основні прийоми пошуку та узагальнення інформації, робити висновки і обґрунтовувати рекомендації щодо вибору варіантів політики. Останнє не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.</i>

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачене під час вивчення навчальної дисципліни

Комп'ютер (ноутбук), пристрій мультимедійний (проектор), проекційний екран, наявність мережі wi-fi.

13. Політика навчальної дисципліни

Політика щодо термінів та перескладання: здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання LMS Moodle), до яких має бути виконано певне завдання.

Політика щодо академічної доброчесності: виконані завдання здобувачами вищої освіти мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Списування під час екзаменів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої

дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці «Академічна доброчесність» сайту ПДАУ (<https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>).

Політика щодо відвідування: не дозволяються пропуски занять та запізнення з неповажних причин. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю. В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині тощо) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту, або через систему дистанційного навчання LMS Moodle про стан виконання завдань та раз на тиждень – за графіком консультацій – виходити на онлайн-консультацію.

Політика щодо зарахування результатів неформальної \ неформальної освіти: здобувачі вищої освіти мають право на перезарахування результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Здобувачі можуть самостійно на платформах онлайн-освіти, шляхом участі у короткострокових навчальних програмах і проєктах (з видачею сертифіката) опановувати навчальний матеріал, який за змістом дозволяє набути очікувані навчальні результати навчальної дисципліни.

Політика щодо оскарження результатів оцінювання: підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора інституту. Порядок оскарження результатів оцінювання здобувачів вищої освіти регламентується Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. Переклад з німецької, післямова та коментарі О. Погорілого. Київ, 1998. 534 с. URL: <http://litopys.org.ua/weber/wbs.htm>
2. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Переклад з англійської. Київ: Дух і Літера, 2000. 601 с.
3. Арато Е., Коен Д. Громадянське суспільство та соціальна теорія. Том 21, Випуск 1. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/072551368802100104>
4. Лок Дж. Два трактати про правління. Київ; Видавництво «Наш Формат», 2020. 312 с.
5. Макиавеллі Н. Державець. URL: <https://knigogo.top/chitati-online/derzhavets>
6. Мартиненко В. М. Державне управління: шлях до нової парадигми (теорія та методологія): монографія. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2003. 220 с.
7. Montesquieu Ch. The Spirit of laws. 466 p. URL: <https://dn790001.ca.archive.org/0/items/spiritoflaws01montuoft/spiritoflaws01montuoft.pdf>

8. Руссо Жан-Жак. Про суспільну угоду, або принципи політичного права; Пер. з фр. та ком. О. Хома. К: Port-Royal, 2001. 349 с
9. Toffler A. Power Shift. Knowledge, wealth, and violence at the edge of the 21st century 1990. 669 p. URL: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000261/st000.shtml>
10. Гай-Нижник П. Політичні погляди Вудро Вільсона у допрезидентський період його життя та діяльності. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім.І.Ф.Кураса НАН України*. К., 2008. Вип.39. С.67-77.
11. Габермас Ю. Громадянство і національна ідентичність. *Умови громадянства*: Зб. ст.; Під редакцією Варта ван Стінбергена. К., 2005. С. 49-70.
12. Іванишин П. Феномен неолібералізму: ідеологічні сенси. Київ: Видавництво Крила, 2023. 272 с.
13. Keynes J. M. The General Theory of Employment, Interest, and Money. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/125515/1366_keynestheoryofemployment.pdf

Допоміжні

1. Wittrock B., Wagner P., Wollman H. Social Science and the Modern State: Knowledge, Institutions, and Societal Transformatio. URL: <https://bibliothek.wzb.eu/pdf/1987/p87-3.pdf>
2. Crouch C. Post-Democracy and Populism. URL: https://pure.mpg.de/rest/items/item_3049474/component/file_3049475/content
3. Mises L. fon/ Planned Chaos. 1951.43 p. URL: <https://www.mises.at/static/literatur/Buch/mises-planned-chaos.pdf>
4. Tocqueville A. Democracy in America. 1835. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/125509/5039_Tocqueville_Democracy_US_1.pdf
5. Huntington S. P. Political Order in Changing Societies. URL: https://ia601400.us.archive.org/17/items/in.ernet.dli.2015.117282/2015.117282.Political-Order-In-Changing-Societies_text.pdf

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Офіційний сайт Верховної Ради України: URL: <https://www.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Національної Академії наук України: URL: <https://www.nas.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України: URL: <https://mon.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Національного агентства з питань державної служби. URL: <https://nads.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Полтавської обласної військової адміністрації: URL: <https://poda.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Полтавської міської ради: <https://www.rada-poltava.gov.ua/ua>
9. Офіційний сайт бібліотеки Кембріджського університету. URL: <https://www.lib.cam.ac.uk/>
10. Офіційний сайт ГО «Інститут громадянського суспільства». URL: <https://www.csi.org.ua/>